

**Wyrok z dnia 20 maja 1994 r.
II UR 5/94**

Żona rolnika, której jako pracownicy udzielono urlopu wychowawczego, nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, także w razie korzystania z tego urlopu w okresie przypadającym po wygaśnięciu stosunku pracy (art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników - jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r., Nr 71, poz. 342).

Przewodniczący SSN: Antoni Filcek, Sędziowie SN: Andrzej Wróbel, Stefania Szymańska (sprawozdawca) ,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Iwony Kaszczyszyn, po rozpoznaniu w dniu 20 maja 1994 r. sprawy w wniosku Marii T. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Ch. o ustalenie nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, na skutek rewizji Marii T. od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 7 lipca 1993 r. [...],

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i zmienił decyzję Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddział Regionalny w Ch. z dnia 12 marca 1993 r., [...] w ten sposób, iż ustalił, że Maria T. nie podlegała z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 1 stycznia 1991 r. do 31 grudnia 1992 r.

U z a s a d n i e n i e

Wnioskodawczyni Maria T. od dnia 1 sierpnia 1975 r. była pracownikiem Urzędu Gminy w B.

W uwzględnieniu jej wniosku z dnia 16 lutego 1990 r. Naczelnik Gminy w B. udzielił wnioskodawczyni 3-letniego urlopu wychowawczego od dnia 11 marca 1990r. do dnia 10 marca 1993 r. W czasie trwania urlopu wychowawczego, wobec nienawiązania z wnioskodawczynią nowego stosunku pracy zgodnie z treścią art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 21, poz. 124 ze zm.), stosunek pracy łączący dotychczas wnioskodawczynię z Urzędem Gminy wygaś w dniu 31 grudnia 1990 r. (dowód: świadectwo pracy).

Od dnia 1 stycznia 1991 r. do dnia 10 marca 1993 r. tj. w okresie przypadającym po wygaśnięciu stosunku pracy, a na który wnioskodawczyni udzielono urlopu wychowawczego, wnioskodawczyni pobierała zasiłek wychowawczy (dowód: pismo Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Ch. z dnia 14 kwietnia 1993 r. k. 4 akt KRUS Oddziału Regionalnego w Ch.).

Mąż wnioskodawczyni, Bogusław T., jest rolnikiem, właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 8,31 ha fizycznych (7,35 przeliczeniowych). W dniu 11 marca 1993 r. mąż wnioskodawczyni zgłosił ją do ubezpieczenia społecznego.

Pozwana Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddział Regionalny w Ch. decyzją z dnia 12 marca 1993 r. stwierdziła, że wnioskodawczyni podlegała

ubezpieczeniu społecznemu rolników od wygaśnięcia stosunku pracy, tj. od dnia 1 stycznia 1991 r. i ustaliła obowiązek opłacenia składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie oraz ubezpieczenie emerytalno-rentowe od tejże daty.

Sąd Wojewódzki w Lublinie - po rozpoznaniu odwołania wnioskodawczynie - wyrokiem z 7 lipca 1993 r. odwołanie oddalił podnosząc w uzasadnieniu, że wnioskodawczynie w okresie przebywania na urlopie wychowawczym nie podlegała innemu ubezpieczeniu, nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty i dlatego spełnia warunki do objęcia ubezpieczeniem z mocy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Rozpoznając rewizję wnioskodawczynie od tego wyroku, Sąd Apelacyjny w Lublinie powziął poważne wątpliwości prawne, w związku z czym przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne o następującej treści: "Czy pracownica, której zakład pracy udzielił urlopu wychowawczego, a z którą stosunek pracy wygasł na skutek nienawiązania do dnia 1 października 1990 r. nowego stosunku pracy zgodnie z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 21, poz. 124 ze zm.), zachowała prawo do ubezpieczenia społecznego rolników wynikającego z ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz. U. Nr 71 z 1993 r., poz. 342) przez okres na który został jej udzielony urlop wychowawczy?".

Sąd Najwyższy po przejęciu sprawy do rozpoznania zważył, co następuje:

Art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r., Nr 71, poz. 342) stanowi, że ubezpieczenie społeczne rolników obejmuje mających obywatelstwo polskie rolników i pracujących z nimi domowników, na zasadach określonych w tej ustawie. Z art. 5 tejże ustawy wynika zaś, że przepisy ustawy dotyczące ubezpieczenia rolników i świadczeń przysługujących rolnikom stosuje się także do małżonka rolnika, chyba że małżonek nie pracuje w gospodarstwie rolnika ani w gospodarstwie domowym bezpośrednio związanym z tym gospodarstwem.

Z przepisów powyższych zatem można by wyprowadzić wniosek, że wnioskodawczynie powinna podlegać z mocy ustawy ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu oraz emerytalno-rentowemu, jeżeli nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu i nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty - a to stosownie do art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 16 ust. 1 i 3 cyt. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W sprawie bezspornym jest, że wnioskodawczynie w okresie, na który udzielono jej urlopu wychowawczego, a przypadającego po wygaśnięciu stosunku pracy, nie podlegała innemu ubezpieczeniu społecznemu, nie miała też ustalonego prawa do emerytury i renty. W okresie tym wnioskodawczynie jednak zachowała prawo do: zasiłku wychowawczego, zasiłku macierzyńskiego, świadczeń leczniczych zakładów społecznych służby zdrowia dla siebie i rodziny, zasiłków rodzinnych dla dzieci, uwzględnienia tego okresu przy ustaleniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych, zgodnie z treścią § 15 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych (jednolity tekst: Dz. U. z 1990 r., Nr 76, poz. 454 ze zm.). W myśl art. 4 ust. 6 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji

emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), urlop wychowawczy traktowany jest jako okres nieskładkowy. Nadto w myśl § 18 ust. 1 cyt. rozporządzenia okres urlopu wychowawczego traktuje się jako okres zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym pracownica korzystała z tego urlopu.

Tak więc pracownica w okresie udzielonego jej urlopu wychowawczego, a przypadającego po wygaśnięciu stosunku pracy, korzysta z częściowej, ale niewątpliwie szerokiej ochrony ubezpieczeniowej. Wobec tego uzasadniony jest wniosek aby taką rolniczkę traktować tak jakby podlegała ona innemu ubezpieczeniu społecznemu w rozumieniu art. 16 ust. 3 w/w ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uznał, iż wnioskodawczyni nie podlegała z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 stycznia 1991 r. do dnia 31 grudnia 1992 r., w związku z czym orzekł jak w sentencji wyroku na mocy art. 390 § 1 k.p.c.

Należy podkreślić, że za takim stanowiskiem wypowiedzieli się prokurator oraz pełnomocnik Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Warszawie, zarówno w pismach procesowych, jak i wypowiedziach ustnych złożonych na rozprawie przed Sądem Najwyższym.

Sąd Najwyższy zaznacza, że wnioskodawczyni jest obowiązana uiścić składkę na ubezpieczenie społeczne rolników od dnia 1 stycznia 1993 r. , a to stosownie do art. 4 ust. 2 w/w ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zgodnie bowiem z tym przepisem obowiązek opłacenia składki powstaje z pierwszym dniem kwartału, w którym powstało ubezpieczenie.

=====